

© Prof.dr. Jouke van Dijk NICIS, 13 mei 2009

Trends

- Economische groei stagneert: kredietcrisis
- Vergrijzing: beroepsbevolking neemt af
- Herstructurering: eenvoudige maakindustrie verdwijnt, groei in de dienstensector, vooral zorg
- Kennisintensivering, opleidingsniveau stijgt
 - Arbeidsmarkt wordt krap, maar er is variatie naar beroep en regio

Maar: nog heel veel mensen in de WW, WWB en WAO die buiten het arbeidsproces staan

- Kwalitatieve mismatch vraag en aanbod
- Arbeidsmarkt- en HRM-beleid gericht op: **vacatures vervullen, reïntegratie, scholing**

8

© Prof.dr. Jouke van Dijk NICIS, 13 mei 2009

Doel van (regionaal) arbeidsmarktbeleid

- Hoe vervullen we openstaande vacatures?
- Hoe komen mensen die nu een uitkering hebben aan het werk?
- Hoe verminderen we de uitkeringslast?
- Verhogen participatiegraad?
- Sociale activering?

9

© Prof.dr. Jouke van Dijk NICIS, 13 mei 2009

Rol overheid in het (regionaal) arbeidsmarktbeleid

- Hoe kan de overheid bijdragen aan het realiseren van de doelen door een effectief arbeidsmarktbeleid?
- Hoe komen we tot een efficiënte en transparante uitvoeringsstructuur?

10

© Prof.dr. Jouke van Dijk NICIS, 13 mei 2009

Arbeidsmarktbeleid: de spelers

- Gemeenten, provincies, centrale overheid: Afdelingen Sociale Zaken, Economische Zaken, Onderwijs, Welzijn
- CWI's, UWV, RPA's
- WO, HBO, ROC's etc.
- O&O-Sectorfondsen
- Bedrijven, KvK's, VNO-NCW, MKB, vakbonden
- Taskforces, kenniscentra
- Re-integratie bedrijven
- Etc. en dan ook nog de **werkzoekenden**

Veel overleg en platforms: lokaal, regionaal, sectoraal, nationaal; lange en korte termijn, erg veel spelers: **geen echte probleemeigenaar.**

11

© Prof.dr. Jouke van Dijk NICIS, 13 mei 2009

Arbeidsmarktstrategieën van gemeenten

- **Controlerende sociale zekerheid:** 'threat' om Moral Hazard te bestrijden
- **Activerende sociale zekerheid:** 'treatment' voor hoger arbeidsaanbod en productiviteit via re-integratie-trajecten
- **Allocatie:** beter afstemmen vraag/aanbod – bemiddeling, onderwijs - arbeidsmarkt
- **Werkgelegenheidsbeleid:** meer banen door economisch stimuleringsbeleid en gesubsidieerde arbeid
- **Coördinatieperspectief:** samenwerking in de regio en de keten

12

VNG definitie

- "Regionaal arbeidsmarktbeleid bestaat uit het op elkaar aansluiten van gemeentelijke visies op de regionale arbeidsmarktproblemen en het verbinden van initiatieven van zowel gemeenten als partners die in de regio plaatsvinden in het licht van deze regionale visie. Praktisch gezien kan deze verbinding leiden tot samenwerkings- of prestatieafspraken, afstemming van instrumenten of het samen ontwikkelen van een nieuw instrumentarium."

→ Coördinatieperspectief - Structuursturing!

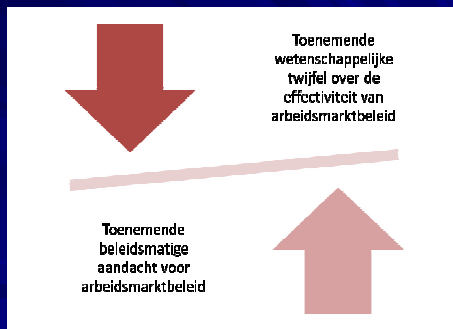
13

Werkt het beleid?

- Monitoring
- Evaluatie:
 - Effectiviteit
 - Efficiëntie
- Bijstelling van het beleid

14

Verwarring

15

Wat is een succes?

- Vaste baan / tijdelijke baan (1/2 of 1 jaar?)
- Stroomt door naar opleiding, werkgelegenheidsproject
- Heeft het gevoel dat de arbeidsmarktkans is verbeterd
- Verlaat de reguliere arbeidsmarkt
- Gaat naar gesubsidieerde baan of SZW
- Ziet af van uitkering
- Voelt zich beter

16

Ladder model

50 banen en 100 werklozen (beste=1, slechtste=100)
Dus 50 minst geschikte werklozen krijgen geen baan Arbeidsmarktbeleid:

- nr. 90 stijgt 30 plaatsen naar nr. 60
- nr. 70 stijgt 30 plaatsen naar nr. 40
- nr. 45 stijgt 30 plaatsen naar nr. 15

Resultaat:

- nr. 90 krijgt geen werk
- nr. 70 krijgt een baan
- nr. 45 krijgt een baan, ook zonder beleid al

→ Als nr. 70 naar 40 gaat, zakt 50 naar 51!

→ Voor 70 en 45 is het beleid bruto effectief, maar netto alleen voor 70 en macro is het effect nul omdat nr.70 nr.50 verdringt!

Effectiviteit van beleid

- **Bruto-effectiviteit:** leidt deelname aan een traject tot plaatsing naar werk? Voor nr. 45 + nr. 70
- **Netto-effectiviteit:** wordt plaatsing veroorzaakt door het traject? Voor nr. 70, nr. 45 kon ook zonder
- **Kosten-effectiviteit:** wat is de verhouding tussen de kosten van een traject en de bespaarde uitkering? Nr. 50 zakt naar nr. 51 en krijgt uitkering i.p.v. nr. 70
- **Maatschappelijk rendement:** wat is de verhouding tussen de maatschappelijke kosten en de maatschappelijke baten?
Is het voor nr. 70 beter om werk te krijgen dan voor nr. 50? Traject voor nr. 70 heeft wel geld gekost!

18

© Prof.dr. Jouke van Dijk NICIS, 13 mei 2009

Re-integratie effecten

- Netto-effectiviteit re-integratie naar werk is gemiddeld klein, maar grote diversiviteit.
 - Weinig zicht op 'best practices'
 - Te veel bureaucratie
 - Opmaken werkbudget
 - Gebrekkige inkoop trajecten
- Als mensen de aankondiging krijgen dat ze in traject moeten stijgt de kans op uitstroom met 26%
- Zodra ze het traject beginnen daalt die weer met 25%
- Beleidsadvies: geloofwaardig dreigen?
- Handhavingsbeleid is effectief, maar kans op ongewenste neveneffecten (Wajong)

19

© Prof.dr. Jouke van Dijk NICIS, 13 mei 2009

Aanbevelingen CSI Advies (1)

- Afstemming vraag en aanbod is primair verantwoordelijkheid van werkgevers en werknemers. Vraagsturing nodig?
- Primaire taak gemeenten (moral hazard): handhaven – re-integratie – welzijnsbeleid
- Beter arbeidsmarktinformatie:
 - Functioneren arbeidsmarkt: betere data nodig, maar bestaan data worden slecht benut door gebrek aan kennis
 - Meer zicht nodig op netto-effectiviteit beleid → inventariseren 'best practices'
- Efficiency en transparantie uitvoering verbeteren

20

© Prof.dr. Jouke van Dijk NICIS, 13 mei 2009

Aanbevelingen CSI Advies (2)

- Beleid afstemmen op de gemeentelijke situatie: 60% van de bijstand zit in G31
- Samenwerking in regio en keten is geen doel op zich en vaak niet nodig – teveel nadruk op structuuro oplossingen (Mobiliteitscentra)
- Afstemming Onderwijs – Arbeidsmarkt is lastig (onmogelijk?) vanwege onzekere toekomst:
 - een beroepsopleiding is geen bedrijfsopleiding
 - beter een 'verkeerde' opleiding dan geen opleiding
 - financieringssysteem onderwijs aanpassen, ook door de gevolgen van de kredietcrisis
- Wees realistisch in het arbeidsmarktbeleid: stop als het niet werkt!

21

© Prof.dr. Jouke van Dijk NICIS, 13 mei 2009

Arbeidsmarkt uitvoering van gemeenten

	Convergentie van werkwijze	Divergentie van werkwijze
Efficiënt gedrag	(a) Efficiënte aanpassing door verbeteren uitvoeringsorganisatie, ('one best way of organizing')	(b) Efficiënte aanpassing aan regionale arbeidsmarktsituatie en kenmerken werkzoekenden
Inefficiënt gedrag	(c) Inefficiënte aanpassing door onderling kopieergedrag en legtimeits-overwegingen	(d) Aanpassing door eigen lokale keuzes in beleid en doelstellingen die afwijken van de landelijke

22

© Prof.dr. Jouke van Dijk NICIS, 13 mei 2009

Arbeidsmarktstrategieën van gemeenten

- **Controlerende sociale zekerheid:** 'threat' om Moral Hazard te bestrijden
- **Activerende sociale zekerheid:** 'treatment' voor hoger arbeidsaanbod en productiviteit via re-integratie-trajecten
- **Allocatie:** beter afstemmen vraag/aanbod – bemiddeling, onderwijs - arbeidsmarkt
- **Werkgelegenheidsbeleid:** meer banen door economisch stimuleringsbeleid en gesubsidieerde arbeid
- **Coördinatieperspectief:** samenwerking in de regio en de keten

23

© Prof.dr. Jouke van Dijk NICIS, 13 mei 2009

"Werk is overal, maar niet voor iedereen"

NICIS CSI advies

Presentatie voor de wethoudersbijeenkomst
Nicis Institute, Den Haag, 13 mei 2009

Prof. dr Jouke van Dijk
Hoogleraar regionale arbeidsmarktanalyse
Faculteit Ruimtelijke Wetenschappen
NICIS College Stedelijke Innovatie / Waddenacademie
jouke.van.dijk@rug.nl www.joukevandijk.nl

24